

Viðmerking

Loysing – og hvat so?

Í sambandi við Føroyavitjanina hjá danska forsætisráðharranum fyrr í vikuni var kikin hjá donsku fjølmiðlunum vendar ímóti Føroyum í ein mun, sum sjáldan er sæddur

Serliga tíðindasendingarnar hjá Danmarks Radio og TV2 vóru merktar av Føroyatíðindum. Stórir dentur var lagdur á føroysku mótstøðuna ímóti vitjanini, og javnan róðu tíðindafólkini framundir at ríkisfelagsskapurin var í vanda. Hetta varð tó avsannað í tíðindunum hjá TV2 eftir at Nyrup var niðurfurður komi: Ein Gallup kanning hevði víst, at 75% av føroyska fólkinum er fyri at varðveita ríkisfelagsskapin.

Snæverskygdir politikarar

Tað hevur verið hugstoytt at frætta tíðindi úr Føroyum hesar seinastu dagarnar. Ein orsök er tær nógvu faktuellu villurnar í tíðindunum, so sum at lögmaður konsekvant verður nevndur »føroysk statsminister« og at formaður javnaðarflokksins verður nevndur »Jannes Eidesgaard«. Men hetta eru smátt, sum vanliga danski útvarpslurtarin ella sjónvarpsbyggjarin ikki verður ørkymlaður av. Verri er tá føroyskir politikarar sleppa frammat. Spurdir um víðurskiftini ímillum Danmarkar og Føroya snara teir inn á føroyskan innlendis politik, og geva soleiðis eina fatan av at vera politiskir nalvskoðara og heimføðingar.

Edmund Joensen og demokrati

Edmund Joensen harmast framan fyri donskum sjónvarpsbyggjarum, at føroyskir lögtingslimir ikki duga at bera seg at. Eg havi fyrr í vikuni gjørt eina viðmerking til henda marghættliga atburð, men lat meg taka afturtaftur – kanska eitt sindur sakligari hesaferð. Grundsónarmiðið í demokratinum er, at fólkid ræður. Hetta er trupult um »fólkid« er stórt í tali. Fyri at loysa henda trupulleikan er umboðsmannastýri innsett. Fólkid velur nú einstaklingar at umboða seg og vilja sín. Fólkid gevur soleiðis valdu umboðunum eitt mandat, t.e. rætt til sína vegna at taka avgerðir. Tað samlaða mandatid endar soleiðis í löggevinginum, sum í Føroyum er Løgtingið.

Íð. Sætt úr einum demokratiskum sjónarhorni er Løgtingið soleiðis ovasta fólksins umboð í Føroyum. Löggevingin verður eina stjórn, sum í Føroyum kallast Landsstýri. Stjórnin tekur sær av dagliga rakstrinum av samfelagnum, men er í einum og øllum undirgevið löggevinginum. Landsstýrið er undirgevið Løgtinginum, eins og Løgtingið í seinasta enda er undirgevið Føroya fólki. Tí er tað óhoyrt at lögmaður hartar Løgtingið ella limir tess. Edmund Joensen týskist taka eftir forsetum ymsastadni í heiminum, men hann gloymir at teir eru valdir av fólkinum. Og eg havi enn ikki hoyrt tann fólkavalda forsetan, sum í einum demokratiskum samfelag hevur hartad fólkið. At lögmaður, sum ovasti umsitargiligi leiðari í Føroyum trínur fram í donskum sjónvarpi, og sigur seg vera misnøgdan við ovasta umboð fólksins – Løgtingið – kann í mínum høvdi bara hava eina avleiðing: At Edmund Joensen leggur frá sær. Ger hann tað ikki sjálvur, átti Løgtingið at koyrt hann frá. Men hvørki hendur, og virðingin fyri føroyskum politikki fánar.

Einki samhaldsfesti

Eitt annað dømi um vánaligt svar, var tá Finnbogi Ísakson, í donskum sjónvarpi, sat og illgitti um, hvat lá aftanfyrri uppskot javnaðarflokksins um sjálfstýrslóg. Danir eru »bedøvandi líkagladir« við føroyskan partapolitik (og hví skuldu teir annað?). Tilfál álop kunnu ikki skjilast sum annað, enn dømi um væntandi føroyskt samhaldsfesti. Um Løgtingið og limir tess ikki hava so frægt at standa saman um, at partapolitisk kegl kann goymast til gestirnar eru farnir, hvussu í yfðu verð ætla Finnbogi Ísakson og Tjóðveldisflokkurin so at heimssamfelagið skal fáast at víðurkenna Føroyar, sum sjálfstøðugan stat?

Loysing – og hvat so?

Hetta leiðir fram til triðju kærnu mína í hesum umfari.

Danskir fjølmiðlar hava gjørt nógv burtúr at lýsa tað teir kalla »løsrivelsesbevægelsen« í Føroyum. Í eina iskoytissending til vanligu TV-avisina í DR-TV sluppu triggir kirkjubønnar fram at mikrofon og myndatoli. Hesir vóru feðgarnir á Kirkjubøgarði, Páll og Jóannes Patursson, og so Tróndur Patursson. Teir tósaðu allir um loysing og frælsi og kúgan, men so heldur ikki so nógv annað. Einki ítökiligt var sagt um hvussu Føroyar skuldu ella kundu skipast í eina sjálfstýrslíframtíð. Einans hetta, at Føroyar vóru undir fremmandum ræði. Ikki eitt orð um, at fólkalivilni í Føroyum ikki er til at loysa. Bara hetta jabbi um at danir vóru harrafólkið, sum ikki vildi geva føroyingum frælsið sítt. Nú skal eg ikki dylja fyri, at eg eri fyri at Føroyar gerast eitt sjálfstøðugt og sjálfstýrandi samfelag. Eg eri fyri, at føroyingar bera so í bandi, at ríkisstuðulin verður burturbeindur. Men eg eri eisini fyri eina demokratiskari skipan í einum frælsu Føroyum. Eg eri fyri at vit skulu hava politivald og dømsvald. Eg eri eisini fyri, at børn míni kunnu fáa skúlagongd og læknahjálp. Eg eri eisini fyri, at tað lítila tilfæing, sum er í Føroyum, kemur øllum borgarum í landinum til góða. Her eru nógv mál, sum eg ivist í at øll loysingarghuga eru samd um. Og taka vit so við, at tað eftir øllum at døma einans er 1/4 av fólkinum, sum vil loysing, hvussu kann ein so skulseta onnur enn Føroya fólk fyri at landið framvegis er partur av danska ríkinum? Hví ikki, istaðin fyri at nýta nógvu orku í eina roynd at geva donum ringa samvitsku (sum teir kortini ikki fáa), royna at nýta kreftirnar heima í Føroyum? Hví royna Páll, Jóannes, Tróndur, Zacharias og onnur ikki istaðin at fáa aðrar føroyingar at trúgva uppá, at loysingin ber til? Eg ræðist loysingina, um virðingin fyri vanligum demokratiskum háttalagum er so lítil, sum hon týskist at vera í somevdu loysingarsrøsluni.

Hvat var av samfelagsrævsarunum?

Endiliga fari eg at loysa mær at undrast eitt sindur. Tey árinu eg havi verið í útisetu, havi eg kent nógvur lesandi landsmenn, sum gjørdur stór krøv galdandi móttvegis føroyskum myndugleikum. Eitt av stóru málunum hevur verið at skava so nógvur almennar pengar inn undir seg, sum gjørligt. Grundgevingin fyri at biðja pengar hevur verið, at um ikki lesandi útisetar vóru mutraðir við føroyskum pengum, tímdur teir ikki at koma aftur til Føroya eftir loknan lesnað, og soleiðis fór landið at missa almikið. Somu útisetar hava ikki helmað í at geva føroyskum politikkarum av grovfílini, fyri væntandi dugnaskap. Eg hevði tí væntað, at nevndu útisetar, tá teir komu aftur til landa, fóru at bjóða seg fram, at gera tingini øðrvísi. Men skamfái, at endað hesi fólkinu í almennum stórvum, har tey grava seg niður og halda fram við at liva av tí, sum vanliga arbeiðs- og fiskimaðurin dregur til landið.

Krøv til teirra sum kravdu!

Samanumtikið má sigast, at eftir øllum at døma er langt eftir aðrenn føroyingar eru politiskt búin til eitt sjálfstýrið, sum kann metast við tey rúndan um okkum. Men um vit halda, at eitt alhanskt ella eitt russiskt demokrati er nóg gott mál at seta sær, so er ikki at biðja, men at kappast beinavegin. Eg haldi tó at rættast var, um allir lög-, búskapar- og samfelagsfrøðingarnir, sum føroyskir skattgjalddarar hava givið bróst í lestrartíðini, kvittaðu fyri við lóksins at seta sær sjálvum krøv. Hetta kundu teir gjørt við at nýta lærdóm og hegni sítt í serisum politiskum arbeiði, ikki sær sjálvum, men samfelagnum at frama. Hvør veit um ikki frælsið og loysingin tá komu heilt av sær sjálvum?

Keypmannahavn
09.01.1998

Jóanes N. Dalsgaard

Til minnis um Krisjan Dahl

Í gjár 11. januar andaðist Krisjan Dahl eftir langa sjúkralegu. Krisjan gjørdist bert 50 ára gamal, nú hann slóknaði. Fyri góðum ári síðan gjørdist hann sjúkur og kom ongantíð fyri seg aftur. Fyri okkum, sum kendu Krisjan, kom andlátid ikki óvart á.

Krisjan kom í starv á Sosialinum í januar 1984, og undan tí hevði hann starvast innan fiskivinnu og byggiarbeiði frá 1964-68. Í 1969 fór hann undir lestur og í 1973-77 starvaðist hann í úttanríkisráðgjöf. Í 1977-83 arbeiðdi hann innan fiskasølu og á Nordafar, og í 1984 kom hann so í starv sum fyrirkaststjóri á Sosialinum.

Nógvur broytingar vóru farnar fram á blaðnum. Blaðhúsið var nýtt og sumleiðis nýggj prentsmiðja. Tað var tungt at fáa tølina at hanga saman, men Krisjan var áhaldin í sínum arbeiði. Hann dugdi sera væl at fáa ymsu starvsbólknar á Sosialinum at samstarva, og hann var ikki ein stjórn, sum var bangin fyri at smoykja upp um armar. Krisjan var ein sera tolin maður, og nú tankarnir leita aftureftir, so var hann kanska í so tolin.

Tá kreppan kom, rakti hon eisini Sosialin sera meint. Fleiri av blaðnum, ið Sosialurin prentaði, fóru á heysin, og sum fyrirkaststjóri nivdi gongdin Krisjan sera nógv. Hann var ein persónur, sum ikki dugdi at leggja arbeiðið eftir á arbeiðsplássinum, tá hann hevði fri, og hinvegin so vóru dagarnir ofta sera

langir, tí Krisjan fór sjáldan av blaðnum, fyri enn tað var blátt prentað og koyrt út.

Men í 1996 kom blaðið so undan, og Krisjan kundi stoltur leggja ein roknskap, sum vísti eitt yvirskot, fyri aðalfundin. Í samrøðu við Krisjan beint aðrenn hann gjørdist sjúkur, tósaðu vit um framtíðina hjá blaðnum, og eg hevði viljað út Krisjanin nógv góð ár afturat, nú fruktirnar av tí, sum hann var við til at leggja lunnar undir, geva úrslit.

Mínir tankar leita í kvøld til tykkara, sum hava mist. Fyrst og fremst til tín Karlu og bórini Paulu, Fróða og Svein, sum hava mist ein góðan mann og pápa. Á Sosialinum er saknarin stórur, nú Krisjan ikki er longur. Vit dripa høvur í minninum um Krisjan Dahl og vilja vísa teimum avvarðandi djúpastu samkenslu.

Eyðólv Dimon

DANNY TRANSPORT

– tá okkurt
skal koyrast
ella goymast

Tlf. 19192

Evangeliska Røddin

Odense. Føroyska sendingin frá Odense Radio hoyrist hvønn mikudag kl. 16.40, danska tíð, á FM 107,1 MHz.

Dagur og vika.

Hvønn sunnudag kl. 17 er kórvenjing í húsinum.

Hvønn týsdag er føroyskur skúli fyri børn á Herningvejskole.

Í høllini á Filstedtsvejskole: Týskkvøld og hóskvøld hondbóltsvenjing fyri menn og kvinnur. Friggjakvøld kl. 18-20 innandura fítbóltur.

Nærri boð um tiltøk og tíðir á tlf. 98 15 38 78.

Føroyingafelagið í Arhus

Vestergade 48 D, 8000 Arhus C. Aarstova er opin mánað – hósdag kl. 16-18. Friggjakvøld kl. 21-03, atgongumerki fyri ikki limir 10 kr. Føroyskur skúli fyri børn leygdag, ólfka vikur, frá kl. 11.00 til 14.00.

Innandura fítbóltur í Bellevue høllini leygdag kl. 19.

Innandura fítbóltur í Hasselager Skole frá kl. 15-17.

Styrkivenjing og motión í Vorrevangsskolen hósdag kl. 18-19.

Flogbóltur í Frydenlund-skolen friggjadag kl. 16-18 og svimjing kl. 18-19.

Sertiltøk: Hoyrið telefon-svararan á tlf. 86-180604.

Føroyingar í Noregi

Føroyingar og fólk við tilknýti til Føroyar hittast til óformligan hugna fyrsta leygdag í mánaðinum á Kafé Asylet, Grønland 28, í Oslo.

Norsk-Føroysk Lag skipar fyri tiltakinum.

Felagið hevur tlf. +47 22 67 48 29

Kristnastova

Birmavej 36, København S, tlf. 31 55 18 09 / fax 31 58 61 49.

Friggjakvøldið kl. 20 er kristligur fundur.

Sunnunorgundin kl. 11 er samkomufundur við bryðbróting og sunnudagsskúli kl. 12.30.

Føroyingafelagið í Aalborg

Lille Kongensgade 10B 9000 Aalborg Tlf. 98 13 63 30 Húsið er opið:

Mánadag, mikudag og friggjadag frá kl. 17-19. Leygdag frá kl. 22-03. Føroysk bløð liggja frammi, friggjadag eisini